

Fastelavn i Gundsømagle

Egnehistorisk nyt nr. 1 - 2011 - udgives af Egnehistorisk Forening i Gundsø

Fastelavnsoptog og tøndeslagning til hest er en god gammel tradition, hvor både store og små kan deltage - her i Gundsømagle i 2001. Foto: Conni Hejlsø

At holde fastelavn er en meget gammel skik, der går helt tilbage til den tid, hvor vi var katolikker i Danmark, altså før reformationen i 1536. Man skulle nemlig faste i de 40 hverdage op mod påsken, d.v.s. at man ikke måtte spise kød - kun fisk, grovbrød og grød. Derfor skulle der rigtig festes igennem i ugen, inden fasten begyndte. Efter reformationen forsvandt fasteperioden fra det kirkelige liv, men selve fastelavnen – festugen - bestod, med de gode gamle skikke i behold. Det var folkets egen fest med rigelig god mad og drikke, tøndeslagning, udklædning og fastelavnsoptog til hest. Det har uden tvivl været en meget velkommen anledning til at fejre, at nu var den lange mørke vinter ved at være forbi, og foråret stod på spring.

I Gundsømagle blev fastelavnen også fejret med manér. I optegnelser på Fjordcenter Jyllinge, hvoraf en går helt tilbage til omkring år 1900 kan ses, at fastelavnen startede søndag med, at de store drenge – fantasifuldt udklædte - gik rundt med raslebøsser og samlede ind til børnenes fastelavns-gilde. Mandag morgen kl. 9.00 startede drengene med at slå katten af tønden, og samme dag kl. 13.00 var det karlenes tur, til hest og flot udklædte. Hestene var gjort fint i stand med nypudset seletøj, nogen gange også med farverige dækkener og med papirroser på hovedtøjet.

Figur 1 Tønden mellem smeden og Brugsen. Foto: Jørgen Andersen, 1950

Tønden var hængt op mellem Brugsen og smedjen, tværs over Ryttergårdsvej, og det gik hedt for sig med de galopperende heste og bragene mod tønden – et rigtigt tilløbsstykke for hele byen. Efter tøndeslagningen og fejringen af dagens kattekonge red man rundt i byen og videre ud til gårdene, og alle steder blev de gæve ryttere godt beværtet. Så humøret blev højt undervejs, og det hændte af og til, at en hest kom hjem uden rytter. De følgende dage var det gårdmændenes og husmændenes tur, de red på hver sin dag. Et par af gårdene lagde på skift hus til gilderne – det var før

Fastelavn i Gundsømagle

Egnehistorisk nyt nr. 1 - 2011 - udgives af Egnehistorisk Forening i Gundsø

forsamlingshuset blev bygget - og der blev festet hver aften hele ugen igennem. De fire grupper havde hver sit gilde: Dreng og piger, karle og piger, husmændene og gårdmændene.

Nu skal vi lidt længere frem i tiden, hvor skellene mellem befolkningsgrupperne ikke mere var så skarpe. Der findes en protokol for Gundsømagle Ride- og Fastelavnforening, der blev stiftet i 1930 - protokollen tager dog først sin begyndelse i 1934 - med navnelister og stillingsbetegnelser over medlemmerne, og det ses, at nu kunne der festes sammen på tværs af de sociale skel! I 1941 og 1942 er også noteret bestyrelsesmøder og regnskaber ind, og disse drejer sig udelukkende om afholdelse af den årlige fastelavnfest, som nu blev holdt i forsamlingshuset. I 1942 kan ses, at det er en livskraftig forening med mange medlemmer, der er noteret 68 navne, og 45 er benævnt som "og hustru", d.v.s. 113 medlemmer i alt. I starten blev festen holdt med medbragte madkurve, men i 1942 valgte man at hyre en kogekone til den formidable løn af 6,00 kr. Der er indkøbt en gris til 220,00 kr., samt 20 kålhoveder - kan man gætte på, at menuen har stået på brunkål? Det fremgår også, at der ikke var brug for grisehovedet, så det blev solgt igen for 9,00 kr. De 3 musikere kostede 90,00 kr., og det kostede 7,50 pr. par at deltage!

Aktiviteterne i Fastelavnforeningen blev senere overtaget af Gundsømagle Idrætsforening, hvilket forklarer forkortelsen

GIF på hestens hovedbeklædning (se foto til højre). Senere blev fastelavnstraditionen overtaget af Gundsø Ride- og Køreforening fra 1977 til 2007. Dengang startede optøget ved forsamlingshuspladsen og videre til Kildevej, hvor tøndnen var hængt op tværs over vejen. Efter tøndeslagningen drog man videre, med rytterne forrest, rundt i Gundsømagle og omegn. Stadig blev man budt på en dram, efter gammel skik. Og der blev hængt en ny tønne op, så resten af byens børn også kunne slå katten af tøndnen. Jytte Christiansen, der var med fra Gundsø Ride- og Køreforenings start, har fortalt følgende hændelse: Jyttes datter Lone, der da var 8 - 9 år, skulle deltage som Pippi Langstrømpe. De lange

Fastelavnsryttere (med cigar). GIF's logo.
Foto: Jørgen Andersen, 1950.

Foto: Conni Hejlsø, 2001

fletninger blev uden problemer lavet af selvbindergarn. Men Lones pony var helt hvid og manglede de obligatoriske pletter som en Pippi-hest. Det problem klarede Jytte med sit eget hårfarvningsmiddel, og ponyen kunne deltage med de nydeligste sorte pletter. Det viste sig bare, stik mod beregning, at farvemidlet var mere holdbart på hesteskind end i menneskehår - så der gik temmelig lang tid, før ponyen havde genvundet sit normale udseende!

Op igennem tiden er aktiviteterne helt naturligt blevet begrænset til en enkelt dag, vi er jo travle nutidsmennesker, og fastelavnen holdes i dag primært for børnene. Men stadig er den et velkomment og farverigt indslag på den tid af året, hvor vi trænger til at markere, at nu er vinteren ved at være slut!

Jette Petersen